

Innst. S. nr. 341

(2000-2001)

Innstilling fra kommunalkomiteen om brann- og eksplosjonsvern

St.meld. nr. 41 (2000-2001)

Til Stortinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil med denne meldingen evaluere de tiltak og virkemidler som ble satt inn i brann- og eksplosjonsvernarbeidet i 90-årene, samt fastlegge hovedretningslinjene for statlige og kommunale myndigheters innsats på dette området i de nærmeste fem år (2001-2005). I lys av Regjeringens fornyelsesprogram vil meldingen også peke på og foreslå tiltak for å forbedre og effektivisere forvaltningen og tilsynet på brann- og eksplosjonsvernområdet.

Med brann- og eksplosjonsvernområdet menes grovt sett det risikoområdet som i dag er regulert gjennom lov om brannvern mv., lov om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk, lov om eksplosive varer og bestemmelsene om transport av farlig gods i vegtrafikkloven og jernbaneloven. Dette omfatter forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot brann, ulykker med farlige stoffer som utgjør en brann- og eksplosjonsrisiko, samt slike ulykker forbundet med landtransport av farlig gods. Arbeids- og administrasjonsdepartementet er ansvarlig departement med Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DBE) som sentral fagmyndighet og med de kommunale brannvesen som lokal brannvernmyndighet.

St.meld. nr. 15 (1991-1992) om tiltak mot brann, etablerte en plan med klart presiserte mål for brannvernarbeidet frem mot år 2000, og har vært det viktigste strategidokumentet for den offentlige innsatsen på området på 90-tallet. Gjennom å legge frem en ny stortingsmelding vil brann- og eksplosjonsvernområdet for første gang bli fremstilt samlet og satt inn i en større samfunnsmessig sammenheng.

Departementet arbeider for øvrig med et forslag til ny lov om brann- og eksplosjonsvern. Lovforslaget vil innebære en sammenslåing av de tre någjeldende lovene på dette området, til én ny lov.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Berit Brørby, Odd Eriksen, Aud Gaundal, Einar Johansen og Leif Lund, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg, fra Høyre, Sverre J. Hoddevik og Erna Solberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Lodve Solholm, fra Senterpartiet, Magnhild Meltveit Kleppa, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, ser det som viktig at Regjeringen i St.meld. nr. 41 (2000-2001) foretar en evaluering av tiltak og virkemidler som ble satt inn i brann- og eksplosjonsvernarbeidet på 90-tallet, samt setter nye nasjonale mål på brann- og eksplosjonsområdet.

Komiteen konstaterer at evalueringen viser at de målsettinger som ble satt opp i St.meld. nr. 15 (1991-1992) om å redusere antall omkomne som følge av brann på 90-tallet ikke er nådd og at det i forhold til innbyggertallet omkommer flere mennesker årlig i branner i Norge enn i de fleste andre europeiske land. Dette kan tyde på at de tiltak og virkemidler som har vært satt inn på 90-tallet ikke har fungert godt nok og at det er behov for visse endringer.

Komiteen sier seg enig i fastsetting av nye nasjonale mål som blir trukket opp for brann- og eksplosjonsarbeidet i perioden 2001-2005.

Komiteen mener den ambisiøse målsetting som fastsettes i de nye nasjonale målene på brann- og eksplosjonsområdet er helt nødvendig og realistisk sett ut fra de strategier og virkemidler som det vises til i meldingen.

Komiteen ser det som riktig at man for første gang setter dette inn i en større samfunnsmessig sammenheng med fokus på sikkerhet og sårbarhet for å øke den generelle samfunnsmessige sikkerheten.

Komiteen viser til at Arbeids- og administrasjonsdepartementet er den overordnede myndighet på brann og eksplosjonsområdet med Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DBE) som det faglige organ for tilsynsarbeidet.

Komiteen merker seg at det foreslås å samordne tre av lovene som i dag regulerer virksomheten på brann- og eksplosjonsområdet i én ny lov; brannvernloven, brannfarlighetsloven og eksplosjonslov.

Komiteen støtter forslaget om en lovrevisjon på området og mener i den sammenheng at en samordning av de tre lovene kan bidra til å skape forenkling og forbedret forståelse og oversikt av regelverket.

Komiteen er enig i de hovedprinsipper det nye lovutkastet skal baseres på, og komiteen merker seg spesielt at lovutkastet skal basere seg på at det fortsatt skal være et sentralt nivå, DBE, og et lokalt nivå, det lokale brannvesen, som skal utgjøre organiseringsstrukturen på området og at det skal legges opp til økt interkommunalt samarbeid innen brannvesenet.

Komiteen mener også det er riktig at det lokale brannvesen skal organiseres og dimensjoneres ut fra risiko- og sårbarhetsanalyser.

2. UTVIKLINGSTREKK OG RESULTATER PÅ BRANN- OG EKSPLOSJONS- VERNOMRÅDET

2.1 Sammendrag

2.1.1 Utviklingstrekk

I den senere tid har det vært fokusert på sikkerhet og sårbarhet i samfunnet. Dette er begreper som avhengig av sammenhengen de blir uttrykt i kan defineres forskjellig. Sårbarhetsutvalget har for eksempel i NOU 2000:24, ut fra et samfunnsperspektiv, sett sammenhenger mellom tilsyn med olje- og gassvirksomheten på kontinentalsokkelen, IKT-sikkerhet og politiets sikkerhetsarbeid.

Konsekvensene av branner eller eksplosjoner i virksomheter med storulykkespotensial, i såkalt kritisk infrastruktur eller i bygninger der det oppholder seg mange mennesker, kan bli katastrofale. Brann- og eksplosjonsvernmyndighetenes arbeid med å påse at brannsikkerhetsmessige forhold blir ivaretatt er således et viktig bidrag til å øke sikkerheten, ikke bare i selve risikovirksomhetene og for de som oppholder seg der, men også som et viktig bidrag til å øke den generelle samfunnsikkerheten.

Det skjer en rivende utvikling i industrien, både på teknologisisiden og i forhold til arbeidsprosessene. Bygningskonstruksjoner og innredninger er blitt mer kompliserte. Bruken av nye og mer miljøvennlige materialer kan innebære større brann- og eksplosjonsrisiko. Tilsvarende har en økning i bruk av elektrisk utstyr og gass som energibærer utløst et nytt risikobilde.

Stadig økende effektivitets- og avkastningskrav til virksomhetene stiller krav til kostnadsreduksjoner.

Erfaring viser at dette i praksis ofte betyr fjerning av sikkerhetsbarrierer, eller unnlattelse av å innføre slike. Press på kostnader kan også medføre at virksomhetene, eller byggherrer, benytter teknologi, utstyr og installasjoner som bare er "godt nok" til sitt formål, men som ikke representerer "den beste tilgjengelige teknologi", noe som tidligere var et selvsagt valg.

I løpet av det siste tiåret har det skjedd store strukturelle endringer i deler av den norske industrien. Mye av det som tidligere var store og stabile industrivirksomheter, eid av ett og samme konsern, har gjennomgått fundamentale endringer både på eiersiden og i organisasjonsmessig struktur. Store industriområder er omgjort til næringsparker med mange ulike eiere og operatører av forskjellige typer anlegg. Slike faktorer kan virke inn på risikonivået i anlegget og få betydning for sikkerheten til arbeidstakerne i virksomheten, allmennheten og miljøet.

Organisasjonsformene har også endret seg kraftig. Organisasjonene blir flatere enn før, og det er økende bruk av nettverksorganisasjoner. Denne typen organisering stiller store krav til dialog, evne til å jobbe i grupper og til den enkelte medarbeiders evne og vilje til å påta seg ansvar. Myndighetene vil bidra til at virksomhetene sikrer klar ansvars plassering for helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet også i slike organisasjonsstrukturer.

2.1.2 Generelt om resultater

Målene og strategiene som ble trukket opp i St.meld. nr. 15 (1991-1992) representerte et ønske om grunnleggende endringer i brannvernarbeidet, med sikte på et større fokus på forebyggende arbeid, herunder systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Det er i perioden fastsatt nytt regelverk for å oppnå de ønskede endringer. De viktigste er nye krav til brannforebyggende tiltak i bygninger og nye krav til brannvesenets organisering og dimensjonering. Kravene til systematisk HMS-arbeid (internkontroll), har også vært av stor betydning for bedringen av sikkerheten generelt. En rekke aktiviteter har vært med på å legge grunnlaget for en riktig innretning av tilsyn og regelverksutvikling, for eksempel forsknings- og utviklingsprosjekter, granskning av branner, brannårsaksregistrering, statistikkinnhenting m.m.

Målsettingen har vært å redusere antall omkomne som følge av brann (statistisk middelverdi) til et nivå tilsvarende 48 pr. år. I løpet av 90-tallet er middelverdien redusert med 10 pst. fra 69 til 62. Målsettingen er således ikke nådd, men begge de to siste årene på 90-tallet viste en positiv utvikling. De økonomiske tapene ved brann svinger sterkt. Erstatningsutbetalingene ved et lite antall store branner utgjør en meget betydelig andel av de samlede utbetalingene. Siste 5-års middelverdi viser en reduksjon på 18 pst. sett i forhold til nivået i perioden 1985-89. For storbranner er det en reduksjon på 43 pst., og dette er et godt resultat. Utviklingen med hensyn til storbranner går imidlertid i negativ retning.

Til tross for at målet om reduksjon av antall døde i boligbranner ikke er nådd, viser forskning og erfaring fra tilsynsarbeid at de tiltak som er gjennomført har reddet mange liv, og forhindret en økning som ellers med stor sannsynlighet ville ha funnet sted. Eksempler på slike tiltak er kravet om røykvarslere og brannsløkkingsapparater i alle boliger.

Sammenlignet med andre land, viser statistikken at Norge er i ferd med å bedre sin posisjon.

2.1.3 Boligbranner

Fremdeles utgjør boligbranner et stort problem. DBEs statistikk over omkomne i boligbranner viser at eldre over 70 år er mest utsatt for å omkomme i brann. Av de omkomne er det et økende antall kvinner. Røyking, bar ild, elektrisitet og feil bruk av elektrisk utstyr er fremdeles blant de hyppigste brannårsakene. Når det gjelder boligbranner, viser statistikken at så mange som 35-40 pst. av brannene med fastslått årsak har elektrisitet som kilde. Dette kan henge sammen med at det er generelt sett mye elektrisk utstyr i boliger. Videre er belastningen for det elektriske utstyret i boliger meget høy.

2.1.4 Storbranner og storulykkesrisiko

Etter brannen på Hotel Caledonien i 1986 hvor det omkom 14 mennesker, har det ikke vært enkeltstående bygningsbranner i Norge som har krevd mer enn 4 menneskeliv. Togulykken på Åsta i januar 2000 er ikke kategorisert som en brann, men som en transportulykke. Den ekstra innsats som er gjennomført for å styrke brannsikkerheten i bygninger der det oppholder seg mange mennesker, som for eksempel helseinstitusjoner og overnattingssteder, har således gitt et godt resultat.

De samlede utbetalte erstatninger etter branner i Norge viste en nedgang i 5-års middelverdien i perioden 1990-94, hvoretter de igjen steg. Hovedårsaken til økningen var at storbrannene både var flere og mer omfattende enn tidligere på 90-tallet. De siste årene isolert sett viser også en bekymringsfull økning med hensyn til storbrannskadene.

I olje- og gassanlegg på land, eksplosivtilvirkningsvirksomheter og virksomheter som håndterer brannfarlig vare har skadeutviklingen vært positiv på 90-tallet. God styring av helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet og godt fungerende kvalitetssikringssystemer i disse virksomhetene sammen med tilsynsmyndighetenes fokus på de sikkerhetsmessige forholdene, har bidratt til denne utviklingen.

Utviklingen med stadig flere, vesentlig lengre og sikkerhetsmessig mer kompliserte tunneler, gjør at dette fremstår som et område der en brann vil kunne føre til mange omkomne. Dette gjelder både vei- og jernbanetunneler.

Det er en rekke eldre tunneler med til dels omfattende behov for opprustning av brannsikkerheten. Eierne av tunneler er ansvarlig for etterlevelse av brannvernregelverket.

I mange kommuner er tunneler det desidert mest krevende innsatsobjektet for brannvesenet. Tunneler vil kunne kreve innsats og utstyr ut over det brannvesenet i små kommuner normalt vil ha. I slike tilfeller er det naturlig at tunneleier bidrar til å styrke beredskapen i kommunen. Tidligere ga lovgivningen ikke anledning til å pålegge eier dette. I 2000 ble det imidlertid foretatt en endring i brannvernloven som åpner for en slik adgang. I tillegg er det, i samarbeid mellom brannvernmyndighetene og samferdselsmyndighetene, utarbeidet retningslinjer for nye og oppgradering av eksisterende veitunneler, som er sendt ut til alle landets veikontorer og kommuner. Retningslinjene skal bidra til at brannsikringsbehovet i tunnelen, herunder det lokale brannvesenets behov, blir kartlagt og avklart på et så tidlig tidspunkt at det ikke skaper problemer for tunneleier når tunnelen senere skal åpnes for trafikk. Etter departementets vurdering vil retningslinjene gi et godt grunnlag for et nærmere samarbeid mellom vegmyndighetene og brannvernmyndighetene. I tillegg er det i Nasjonal transportplan (2002-2011) lagt opp til at Vegdirektoratet i samarbeid med Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern skal utarbeide en intern plan for brannsikring i eksisterende vegtunneler.

Brannen i to propanvogner på Lillestrøm stasjon i 2000 viste at ulykker med transport av farlig gods kan få et stort omfang. Det er utforkjøringer som generelt er den klart største ulykkesårsaken i forbindelse med transport av farlig gods. Dette har oftest sammenheng med glatt føre og/eller for høy hastighet.

Norge innførte i 1990 rapporteringsplikt for uhell som involverer farlig gods. I det innrapporterte materialet inngår både uhell på vei og jernbane samt godsterminaler og lignende. Frem til utgangen av 1998 er det årlig registrert i gjennomsnitt 42 uhell ved transport av farlig gods. Statistikken viser ellers at den tekniske standarden ved selve kjøretøyene, tankene og emballasjen godset transporteres i er god. Bare i mindre enn halvparten av uhellene skjer det lekkasjer.

I 1996 ble forvaltningsansvaret for transport av farlig gods på veg og jernbane overført fra Samferdselsdepartementet med Vegdirektoratet og NSB som fagmyndigheter, til Kommunal- og regionaldepartementet (nå Arbeids- og administrasjonsdepartementet) med DBE som fagmyndighet. Dermed fikk Norge en helhetlig forvaltning av regelverket når det gjelder den landbaserte delen av transport av farlig gods. Dette har bidratt til en mer effektiv og bedre forvaltning, samtidig som brukerne av regelverket har fått en enklere hverdag med én myndighet å forholde seg til.

Etter brannen på Scandinavian Star i 1990 ble det besluttet å etablere en mulighet for å få bistand av brannvesen fra land ved store branner om bord i skip. I 1993 ble brannvernloven endret slik at alle brannvesen etter anmodning har en plikt til å yte bistand ved brann- og ulykkessituasjoner både innenfor og utenfor territorialgrensen. Bistandsplikten ble imidlertid begrenset til den kompetanse det enkelte brannvesen besitter med hensyn til en slik innsats til sjøs. På denne bakgrunn

ble det også besluttet å tilby enkelte utvalgte brannvesen særskilt utstyr og opplæring for mer krevende innsatser enn det den generelle plikten la opp til.

For tiden er det bare Larvik som har inngått avtale med staten for 5 år, og som gir mulighet for Larvik til en langsiktig oppbygging av kompetanse og utstyr for redningsinnsats til sjøs. Dagens situasjon innebærer at vi har en fungerende beredskap for redningsinnsats til sjøs slik brannvernloven fastsetter.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at brannvesenet i snitt foretok 12 000 utrykninger hvert år på 90-tallet og at det i snitt omkom 65 mennesker hvert år i samme periode i branner og at de fleste dødsbrannene er boligbranner forårsaket av åpen ild og feil i eller bruk av elektriske anlegg og utstyr.

Komiteen viser til at målsettingen har vært å redusere tap av menneskeliv til en 5-års middelverdi på 48 innen 2000, mens resultatet er blitt vesentlig dårligere med en reduksjon fra 69 til 62.

Komiteen mener antallet mennesker som er omkommet i branner i Norge er foruroligende høyt og at det er grunn til å være svært bekymret over avvikene mellom målsetting og resultat.

Komiteen konstaterer på denne bakgrunn at Norge står overfor betydelige utfordringer når det gjelder å redusere antall brannulykker. Det er derfor behov for en intensivert innsats og økt ressursbruk for å få til en vesentlig reduksjon i antall og omfang av brannulykker i Norge.

Komiteen er bekymret for den økende brannrisikoen som stadig flere eldre hjemmeboende pleie- og omsorgstrengende representerer og mener tiltak må settes inn for å møte denne utfordringen.

Komiteen ser det også som viktig at den nylig innførte hjemmel der brann- og eksplosjonsmyndighetene kan fastsette krav om at eier av tunneler med stor ulykkespotensiale skal bekoste nødvendig styrking av den lokal brannberedskapen følges opp.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at risikoen for å bli tatt i ulovligheter er en viktig forebyggende faktor. Myndighetene må følge opp ulike ordninger med internkontroll med kontrolltiltak slik at alvorligheten i påleggene understrekes og ulovligheter oppdages. Forebyggende sikkerhetstiltak og oppfølging av forskrifter innebærer kostnader for bedrifter, virksomheter og privatpersoner. Disse medlemmer vil vise til merknad i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2000-2001) der komiteen skriver:

"Komiteen understreker det store behovet det er for å få en slik gjennomgang av kontrollrutiner og kvaliteten på kontrollen, slik at sikkerheten blir ivaretatt. Der som risikoen for å bli tatt er liten, vil aktører som ikke tar kostnadene ved å følge sikkerhetsbestemmelsene, få et konkurransefortrinn framfor seriøse aktører og

befolkningen og miljøet vil bli påført en uakseptabel risiko."

Disse medlemmer vil påpeke at tiltakene som ble foreslått av Ulykkeskommisjonen etter Åsta-ulykken følges opp. Det er viktig at nye og nødvendige sikkerhetstiltak blir finansiert ved økte bevilgninger og ikke ved uttrekk fra vedlikeholdsposter. Dette vil føre til at dårlig vedlikehold igjen fører til økt sikkerhetsrisiko og på den måten blir ikke sikkerhetsstatus bedret.

3. NYE TILTAK OG STRATEGIER PÅ BRANN- OG EKSPLOSJONSVERNOMRÅDET

3.1 Sammendrag

Departementet mener at fastsettelsen av konkrete mål og strategier på brann- og eksplosjonsvernområdet på nittitallet har vært hensiktsmessig selv om de relativt ambisiøse målene ikke er oppnådd fullt ut. Myndighetenes arbeid har kommet langt når det gjelder regelverksutvikling og informasjonsarbeid. Når det gjelder samarbeid og samordning av ressursene, særlig i det brannforebyggende arbeidet der flere aktører er inne i bildet gjenstår det fremdeles en del arbeid for å kunne oppnå ytterligere resultater i brann- og eksplosjonsvernarbeidet. Et grunnleggende prinsipp som også er søkt fokusert er å sikre en uavhengig tilsynsmyndighet.

Den offisielle brannstatistikken Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern har ansvaret for, viser at så mye som 35-40 pst. av brannene kan være forårsaket av elektrisitet. Tallene kan være opp mot 50 pst. hvis statistikken også hadde inkludert tilløp og branner som ikke blir meldt til DBE/Politiet. I perioden 1995-1999 omkom det totalt 311 personer som følge av brann. Av disse omkom over 20 pst. i branner med elektrisk årsak. I forhold til internasjonal statistikk er de norske tallene på dette området uforholdsmessig høye. Det må derfor settes i verk tiltak for å reversere denne utviklingen.

Det vil i den forbindelse være behov for et mer målrettet og slagkraftig tilsyns- og informasjonsarbeid spesielt rettet mot brannutsatte grupper av befolkningen.

Videre må det settes i verk tiltak for å bedre samarbeidet regionalt og lokalt mellom de ulike myndigheter som arbeider med forebygging av skader og ulykker. Her har departementet positive erfaringer når det gjelder forsøksvise samordningsprosjekter mellom de lokale eltilsyn og de kommunale brannvesen. En samlet sentral styring av tilsyn både med elektrisitetssikkerhet og brann- og eksplosjonsvernproblematikk vil imidlertid kunne gi gunstige føringer for ytterligere lokalt samarbeid.

I det brannforebyggende arbeidet har både Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern og Produkt- og Elektrisitetstilsynet (PE) et forvaltningsansvar. En mer

rasjonell utnyttelse og samling av de to etatenes ressurser med hensyn til forebygging av branner vil kunne være et viktig tiltak for å styrke innsatsen på elektrisitetssikkerhets- og brann- og eksplosjonsvernområdet. På denne bakgrunn fattet regjeringen i desember 2000 en prinsippavgjørelse om at det skal settes i gang et arbeid for å slå sammen Produkt- og Elektrisitetstilsynet med Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern i Tønsberg.

I meldingen gis det en nærmere beskrivelse av grunnlaget for, og det videre arbeid, med å slå sammen de to etatene. Det gis også en beskrivelse av de nye mulighetene en samling av de to etatenes fagområder og ressurser vil kunne gi, med hensyn til en styrket og mer samordnet innsats i det brannforebyggende arbeidet.

Departementet mener at en hel eller delvis sammenlåing av DBE og Næringslivets sikkerhetsorganisasjon (NSO), med DBE som overordnet myndighet, vil kunne gi ressursmessige gevinster. Ifølge Statskonsults rapport "stykkevis og delt" er det stort sammenfall i virksomhetsrettede oppgaver mellom DBE og NSO.

Forholdet mellom de oppgaver DBE skal utføre etter regelverket og de oppgaver kommunene tradisjonelt har utført omtales i meldingen. Gjennom lovendringer er det lagt til rette for mer fleksible tillatelsesordninger og for overføring av enklere saksbehandlingsoppgaver til kommunene. Et eksempel her er forenklede regler for etablering av bensinstasjoner.

Regelverket for organisering og dimensjonering av brannvesenet legger, i tillegg til intensjonen om en styrking av det forebyggende arbeidet, opp til en bedre utnyttelse av de samlede beredskapsressurser og sikring av nødvendig beredskapskompetanse i brannvesenet.

Beredskap utgjør for øvrig den største andelen av kostnadene forbundet med et brannvesen. Regelverket åpner for kasernert beredskap på dagtid og hjemmenvakt om natten i en del kommuner hvor det tidligere var krav til kasernert beredskap døgnet rundt. Dette medfører at flere ressurser kan legges inn i det forebyggende arbeid. Bare et fåtall av de kommuner som har mulighet etter regelverket har lagt om til en slik ordning foreløpig. Det er således et potensial for en enda bedre regional utnyttelse av ressursene. Kommunene skal i den forbindelse påvirkes til å etablere samarbeidsløsninger for å oppnå større effektivitet og kvalitet i gjennomføringen av brannvesenets oppgaver. Det skal i løpet av meldingsperioden igangsettes prøveordninger for regional gjennomføring av forebyggende tilsynsoppgaver i tilknytning til utfordrende tilsynsobjekter som tunneler, fengsler, sykehus o.l.

Et nytt bidrag i beredskapssammenheng er Sivilforsvarets fredsinnsettingsgrupper (FIG). Disse er opprettet for bedre å kunne utnytte Sivilforsvarets ressurser til oppgaver i fredstid. Disse er gitt opplæring og utstyr blant annet til innsats ved branner. FIGene kommer i tillegg til kommunenes primærberedskapsstyrke, men har i dag gjennom Sivilforsvarets skoler en langt bedre

opplæringsordning enn brannvesenets deltidsstyrke, som er primærinnsatsstyrke i de fleste kommuner i landet. Samordningen av disse ressursene er imidlertid mangelfull. Departementet mener derfor at det foreligger et potensial for betydelige samfunnsmessige gevinster ved en nærmere samordning av de operative rednings- og beredskapsressursene på sentralt og lokalt nivå.

Justisdepartementet opprettet for øvrig et utvalg i 2000 for å utrede de operative rednings- og beredskapsressurser. De ovennevnte problemstillinger vil derfor være en naturlig del av dette utvalgets arbeid. I tillegg arbeides det med en stortingsmelding om samfunnsikkerhet og beredskap der en del av disse spørsmålene vil bli nærmere vurdert.

Et nytt fenomen der brann kan føre til storulykke i form av mange døde, er store ungdomsfester som arrangeres i uegnede lokaler og hvor bruk av ulike rusmidler ikke er uvanlig. Disse objektene er utenfor brannmyndighetenes kontroll, samtidig som det er grunn til å anta at sikkerheten for de tilstedeværende ikke er vurdert på en tilfredsstillende måte fra arrangørens side. Det vil derfor bli tatt initiativ til at de lokale brannvesen etablerer et samarbeid med politiet for å få bedre oversikt over slike arrangementer.

Det konstrueres stadig nye typer bygg hvor mange mennesker er samlet og hvor det således kan foreligge en risiko for tap av mange menneskeliv dersom bygget ikke er tilfredsstillende sikret. Et eksempel er kombinerte bygg som inneholder både boligenheter og handelsentre. Dette er en utfordring både for bygnings- og brannvernmyndighetene. Meldingen introduserer en utredning av nye og strengere bygnings- og brann tekniske krav til bygg der det er risiko for tap av mange menneskeliv, blant annet utvidede krav til sprinkling.

Departementet vil også utrede en samordning av brannvernkravene i bygningslovgivningen med kravene i brann- og eksplosjonsvernregelverket med tanke på å samle disse i ett regelsett, fortrinnsvis bygningsregelverket. Brannvesenet skal fortsatt være tilsynsmyndighet, men det vil være naturlig også å utrede mulighetene for en nærmere samordning og bedre ressursutnyttelse av bygningsmyndighetenes og brannvernmyndighetenes ressurser på lokalt nivå.

De ovennevnte utviklingstrekk i kap. 2 gjør seg særlig gjeldende innen petroleumsvirksomheten. Mer integrerte anlegg land/sokkel, og utfordringer knyttet til virkninger av omstruktureringer, kostnadsreduksjoner og nedbemanning reiser spørsmålet om det bør settes inn en mer samordnet innsats fra helse-, miljø- og sikkerhetsmyndighetene overfor denne industrien. Tilsynserfaringer med petroleumsvirksomheten til havs viser en tendens til at tradisjonelle sikkerhetsutfordringer på teknologisiden blir forsterket gjennom de organisatoriske endringene som foretas i disse virksomhetene. På denne bakgrunn vil det være behov for å vurdere om det også på landsiden vil være behov for et tilsynsapparat som kan ivareta helheten for sikkerhet både for mennesker, miljø og materielle verdier på

dette området. Departementet ser det derfor som hensiktsmessig å se på behovet for å utrede mulighetene for en bedre utnyttelse av myndighetenes totale ressurser i tilsynet med olje- og gassrelaterte industriutbyggings- og rørledningsprosjekter, og i tilsynet med drift av slike anlegg. I et slikt perspektiv vil det være naturlig å se på mulighetene av å kunne nyttiggjøre seg de ressurser, den kompetanse og erfaring Oljedirektoratet har opparbeidet seg gjennom tilsyn med tilsvarende virksomhet på den norske kontinentalsokkelen.

Regelverket for transport av farlig gods til sjøs og i luften forvaltes av andre myndigheter enn DBE. Regelverket er lite brukervennlig, og det oppstår formelle og praktiske problemer når slikt gods skal transporteres med forskjellige typer transportmidler, for eksempel i tilknytning til veg- og fergetransport. Internasjonalt diskuteres det en harmonisering av regelverket for transport av farlig gods, der både veg-, jernbane-, luft- og sjøtransport ses i sammenheng. Undersøkelseskommissjonen etter Lillestrømulykken kommer også med anbefalinger på dette området. På denne bakgrunn foreslår departementet at det settes i verk en utredning av den samlede forvaltningen av transport av farlig gods i Norge. Målene for en slik utredning må være å finne frem til ordninger som kan øke sikkerheten ved transport av farlig gods, bedre regelverket, styrke fagmiljøet og effektivisere forvaltningen på området.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen mener det har vært riktig å formulere konkrete mål for reduksjoner på brann- og eksplosjonsområdet slik det ble gjort i St.meld. nr. 42 (1991-1992).

Komiteen viser til at det i St.meld. nr. 15 (1991-1992) er konkretisert en målsetting på 30 pst. reduksjon i antall dødsbranner og 50 pst. reduksjon i antall storbranner.

Komiteen vil understreke at konkretiserte mål er viktig for evaluering og resultatmåling. Det er viktig å kunne sammenlikne status i forhold til måltallene for derigjennom å kunne vurdere effekten av de strategier og virkemidler som er satt inn i arbeidet.

Komiteen anser det også som et viktig forebyggende tiltak at virksomhetene følger opp HMS-arbeidet og har innført en systematisk og seriøs internkontroll.

Komiteen viser til brev av 15. mai 2001 fra Norsk Brannvernforening der det konkluderes med at brannsikringen i helseinstitusjoner er under enhver kritikk.

Komiteen uttrykker sterk bekymring på bakgrunn av disse opplysningene fra Norsk Brannvernforening og foreslår at Regjeringen straks iverksetter de nødvendige tiltak for hurtigst mulig å bedre sikkerheten ved alle statlige, kommunale og private helseinstitusjoner.

Komiteen vil understreke viktigheten av at alle sprengningsarbeider foregår under betryggende kontroll og sikkerhet og at antall sprengningsuhell reduse-

res med minst 30 pst. i forhold til nivået i perioden 1995-1999.

Komiteen vil understreke at kompetanse og opplæring for brannfolk skal prioriteres. Spesielt synes det å være et behov for bedre utdanning og kompetanseheving hos deltidspersonell i brannvesenet. Når 7 000 deltidspersonell ved utgangen av 1999 fortsatt manglet grunnkurset er dette helt uholdbart og regjeringen må sørge for å bedre situasjonen hurtigst mulig. Også etter- og videreutdanningen må forbedres slik at brannmannskapene er i stand til å utføre sine oppgaver på en optimal måte både rent sikkerhetsmessig og faglig.

Komiteen mener innføring av 112 som et felles nødnummer for dagens 110, 112 og 113 er riktig.

Komiteen foreslår at arbeidet med å innføre et felles nødnummer for hele landet, 112, skjer så raskt som mulig da en slik forenkling vil ha både publikumssikkerhets- og effektivitetsmessige fordeler.

Komiteen viser til at det er en tradisjon i Norge at kommuner kjøper brannvernstjenester fra andre kommuner enn fra private firmaer med eget brannvesen. Dette gjelder tjenester både av forebyggende og beredskapsmessig art. I dag er det ingen firmaer som aktivt tilbyr beredskapstjenester. Det er en rekke avtaler hvor kommuner kjøper tjenester av en annen kommune eller hvor kommunene har gått inn i et interkommunalt samarbeid om å tilsette personell til å gjøre brannfaglige oppgaver.

Komiteen mener at det er viktig å ikke uthule det at myndighetsutøvelse innen brannvesenet skal skje av et kommunalt organ eller av personell som har fullmakt til dette. I departementets forslag til ny lov om brann- og eksplosjonsvern blir det presisert at dersom kommunen helt eller delvis overlater brannvesenets oppgaver og ledelse til andre, må det sikres at all myndighetsutøvelse etter loven skjer under kommunens formelle ansvar.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ser et behov for å legge en strategi om dette og beholde fagkompetansen innen kommunen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er kjent med at det i Danmark er åpnet opp for kjøp av tjenester fra private aktører for å dekke opp brannvesenets beredskap. Det foregår en kontinuerlig diskusjon i Danmark om kvaliteten på branntjenestene er bedre fra de private enn fra det kommunale brannvesen. Ut fra resultatene så langt er det ingen ting som tyder på at det er noe vesentlig bedre med private løsninger enn kommunale. Både i Sverige og Finland drives brannvesenet i kommunene med kommunalt tilsett personell.

Komiteen ser positivt på at det skal skje en skjerping i forhold til at kommunen skal kunne stille krav

om en ansvarshavende arrangør til de som arrangerer ungdomsfester på uegnede lokaler. Komiteen mener det er viktig å få til en kombinasjon av disse elementene, god opplysning og informasjon overfor ungdom samtidig med skjerpet årvåkenhet og eventuelle strafferettslige reaksjoner.

Komiteen er enig i at det blir viktig å forenkle eksisterende regelverk om transport av farlig gods. Det er et bra signal at det skjer en opptrapping av krav til sikkerhetsrådgiver for virksomheter som håndterer transport av farlig gods på veg eller jernbane. Komiteen ser at sikkerhetsrådgivere kan være med på å opprettholde en god kompetanse både når det gjelder å ha inngående kjennskap til et komplisert regelverk og håndteringen av dette i praksis. Samtidig blir det naturlig ut fra komiteens syn å trappe opp kontrollvirksomheten, som nevnt tidligere. Komiteen mener det gjennomføres for få kontroller sammenlignet med omfanget av transport av farlig gods.

Komiteen vil be Regjeringen vurdere en opptrappingsplan for flere kontroller utført av politi, vegkontor, tollvesen og DBE.

Komiteen peker på at brannvernmyndighetene mangler hjemmel for å kunne gi pålegg til utbygger i forbindelse med utbygging av lange tunneler. Slik det er i dag forutsettes det at utbygger og kommunale brannmyndigheter har et nært samarbeid i planprosessen. Komiteen ber Regjeringen vurdere en endring i lov- og forskriftsverket, som sikrer brannmyndighetene en eksplisitt hjemmel for å stille krav på et tidlig tidspunkt i prosjektering og bygging av tunneler når det gjelder brannsikkerhet.

Komiteen støtter at Regjeringen foretar en utredning i forhold til håndteringen av farlige stoffer på jernbaneterminaler, havner og andre omlastingsterminaler, der det kan være en risiko for storulykker. Virksomheter på disse områdene kommer i dag ikke innunder storulykkesforskriften.

Komiteen slutter seg til forslaget om å sammenslå DBE og PE.

Komiteens flertall, medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil imidlertid ikke på det nåværende tidspunkt anbefale en sammenslåing av DBE og NSO. Årsaken er at NSO i dag har et vesentlig bredere arbeidsområde enn DBE ifølge sivilforsvarsloven og når det gjelder beskyttelse mot kriminelle handlinger som datakriminalitet og industrispionasje.

Flertallet mener en eventuell sammenslåing av DBE og NSO ikke må gjennomføres før Justisdepartementets stortingsmelding om samfunnsikkerhet og beredskap (jf. NOU 24:2000 Et sårbart samfunn) foreligger.

Flertallet forutsetter at Regjeringen ikke foretar organisatoriske endringer på dette fagområdet som foregriper den politiske behandlingen av Sårbarhetsutvalgets innstilling.

Komiteen vil understreke at jevnlig kontroll av trykkpåkjent utstyr er viktig for sikkerheten i flere bedrifter. Slikt utstyr finnes i mange bedrifter og utgjør flere tusen enheter som har behov for årlig kontroll og tilsyn. Mesteparten av dette kontrollarbeidet utføres i dag av avdelingen for tilsyn og kontroll (TKT) i DBE. TKT kontrollerer årlig 2 000 bedrifter med mer enn 7 000 trykkpåkjente utstyrsenheter for damp. Det spesielle med TKTs landsdekkende tilsynsarbeid er at de tar lik pris pr. kontroll uansett hvor i landet bedriften som får kontrollert dette utstyret er lokalisert.

Komiteen har merket seg at Statskonsult, DBE og departementet vil fjerne avdelingen for tilsyn og kontroll (TKT) i DBE og la et uavhengig teknisk kontrollorgan få overta kontroll- og sertifiseringsvirksomheten av trykkpåkjent utstyr.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser i denne sammenheng til de nye rammebetingelsene som følge av nytt EØS-direktiv om at et uavhengig tredjepartsorgan, teknisk kontrollorgan, skal forestå kontroll og sertifisering av denne type utstyr.

Komiteen merker seg at departementet mener at det ikke vil være hensiktsmessig å bygge opp DBE til å bli et slikt teknisk tilsynsorgan.

Komiteen har på den andre siden merket seg at avdelingen for tilsyn og kontroll i DBE, (TKT), selv ønsker å bli meldt som et teknisk kontrollorgan for å kunne fortsette som sertifiseringsorgan også i fremtiden under det nye EØS-direktivet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, finner etter en samlet vurdering det riktig å støtte departementets syn i saken og viser til rapporten fra Statskonsult og synspunktene til DBE i denne sammenheng.

Flertallet mener også det vil være i strid med direktoratets uavhengige rolle som tilsynsmyndighet dersom direktoratet selv skal få utføre kontrollarbeidet.

Flertallet forutsetter at prisnivået for kontrollvirksomheten ikke vil øke vesentlig for bedrifter i distriktene selv om denne omorganiseringen vil finne sted, og flertallet vil derfor følge med på denne utviklingen fremover.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enig med avdeling for tilsyn og kontroll i DBE, (TKT-distrikt), at denne avdelingen blir meldt som teknisk kontrollorgan for å kunne fortsette som sertifiseringsorgan også i framtiden. Disse medlemmer vil peke på at avdelingens 11 ansatte i dag er til stede i: Hamar, Moss, Drammen, Tønsberg, Kristiansand, Bergen, Ålesund, Trondheim, Bodø og Tromsø.

Avdelingen betjener i dag ca. 2 000 bedrifter. Dette dreier seg i hovedsak om små bedrifter. Å legge ned TKT-distrikt vil først og fremst redusere sikkerheten. Dernest vil det bety en kostnadsøkning for bedriftene. Forslaget om nedleggelse er næringslivsfiendtlig og distriktsfiendtlig.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprettholde TKT-distrikt som i dag."

Disse medlemmer er bekymret for at antallet brannsyn som utføres bare er halvparten av det nivået lovgivningen fastsetter. Mangel på kompetent personale til å utføre brannsynet, kan blant annet minskes ved å gi bedre muligheter for etter- og videreutdanning blant de ansatte.

Disse medlemmer vil legge avgjørende vekt på at det opprettholdes en god beredskap, selv om det koster mer penger. Tiden det tar fra en sambandsvakt mottar en melding om brann eller annen ulykke, og til brannmannskapene kan begynne sin slokke- eller redningsinnsats, bør være så kort som mulig. Dette er ikke minst viktig om natten. Da er sannsynligheten for å omkomme som følge av brann størst. For å få hentet ut personer som befinner seg i en brennende bygning, bør brannmannskaper generelt, og røykdykkere spesielt, komme så raskt til brannstedet som mulig.

Disse medlemmer vil påpeke at overgang fra kaserntert mannskap til hjemmevakt vil føre til svekket beredskap, først og fremst fordi tiden fra meldingen mottas, til slokke- og redningsinnsatsen på skadestedet begynner, øker. Ved et branntilfelle kan det føre til at brannmannskapenes mulighet til å redde liv svekkes. En styrking av innsatsen på det brannforebyggende området, må derfor ikke svekke beredskapen om natten.

Disse medlemmer ønsker å styrke brannfolks utdanning. Bedre utdannede, og dermed mer kompetente brannfolk vil føre til at branner slukkes raskere, noe som reduserer skadeomfanget. En god utdanning, realistiske øvelser og lang erfaring, er viktig for at brannfolk skal kunne handle riktig i farlige og stressede situasjoner. Dette gjelder ikke minst ved røykdykking. Utdanningskapasiteten må derfor økes. I tillegg må det være gode muligheter for å arrangere realistiske brannøvelser.

Disse medlemmer vil påpeke at en eventuell lov som åpner for privatisering av brannvesenets beredskap og forebyggende arbeid, senere vil bli lagt fram for Stortinget. Disse medlemmer påpeker at en beslutning om brannvesenet helt eller delvis kan privatiseres ikke kan komme før etter utredningen. Disse medlemmer vil uttrykke at disse partier har prinsipielle innvendinger mot privatisering av brannvesenet.

Disse medlemmer vil vise til at det i meldingen står at lovutkastet skal åpne "adgang for kommunene til inngå avtale med privat firma om at dette skal gjen-

nomføre brannvesenets forebyggende og/eller beredskapsmessige oppgaver".

Disse medlemmer vil påpeke at en slik privatisering kan/vil ha flere ulemper. For å hindre at branner oppstår og slukke dem raskt, er det en stor fordel med et tett samarbeid mellom de som går på vakt og de som utfører brannsyn. I tillegg er det viktig med fleksible organisasjonsformer slik at de som går på vakt kan utføre brannsyn i perioder og vice versa. En slik utveksling gir brannfolk en bedre erfaringsbakgrunn og hever deres kompetanse. En kommunal beredskap og et privat brannsyn, vil vanskeliggjøre samarbeid og kompetanseøkning.

Disse medlemmer ønsker å styrke brannberedskapen og det forebyggende arbeidet. Utviklingen av et stadig bedre brannsyn og brann- og ulykkesberedskap, skjer best i samarbeid mellom politiske myndigheter, ansatte og innbyggerne i den enkelte kommune. Privatisering vil i tillegg føre til at ansvaret for brannsikkerheten pulveriseres.

Disse medlemmer er positiv til at HMS (helse, miljø og sikkerhet) skal ligge som en helhetlig "rød tråd" gjennom meldingen, men etterlyser flere konkrete tiltak til rundt hvordan HMS skal integreres i brann- og eksposjonsvern.

Disse medlemmer er skeptisk til for raske endringer og en for enkel saksbehandling i forhold til etablering av bensinstasjoner i nærområder. Det er viktig at katastrofeplaner og et operativt system blir like velutviklet som tilgangen til nye bensinstasjoner.

Det å ha en beredskap utgjør den største andelen av kostnadene forbundet med et brannvesen.

Disse medlemmer ser at vi står overfor betydelige utfordringer med den "nye" type bygningsmasse vi har fått i Norge. Kombinerte bygg med handelssenter og boliger i samme kompleks krever nøye planer og oppfølging av gjeldende lover og forskrifter til både bygnings- og brannvernmyndighetene. Disse medlemmer er positive til at det skal være en utredning av nye og strengere bygnings- og branntekniske krav der det er en bygningsmasse hvor mange mennesker er samlet og hvor det kan bli en totalkatastrofe med tap av mange menneskeliv ved brann.

Disse medlemmer vil oppmuntre de nødvendige etater til å lage en handlingsplan hvor også brannsikkerheten til eldre kombinerte bygg blir vurdert i forhold til sikkerhet. Det kan være nødvendig å måtte komme med pålegg om utbedringer og eventuelt ta i bruk dagbøter for manglende utbedringer.

Disse medlemmer ser ikke at det bare er ved utvidet krav til sprinkling som er eneste mulige løsning for å imøtekomme krav om sikkerhet. Det er viktig å være åpen for annen ny internasjonal og nasjonal teknologi som finnes på markedet. Samtidig vil disse medlemmer peke på at det er mange aktører i markedet, som gjør det til tider vanskelig å finne ut av hva som kan være de beste løsningene. Det er viktig å opprettholde en god og trygg faglig instans og ikke la markedskreftene få turnere fritt. Disse medlemmer

vil påpeke viktigheten med å opprettholde en høy faglig kompetanse, som gjør at de rette instanser kan gjøre de rette valgene for sine behov. I kjølvannet av dette blir det viktig med en tverrfaglig kompetanseutveksling.

Det ville være helt naturlig at bygnings- og brannvernmyndigheter drar nytte av hverandres kompetanse, men samtidig sørge for at den rene brannfaglige kompetansen ikke blir dårligere av et tettere samarbeid.

Disse medlemmer ser det er registrert en betydelig økning av antall dødsofre i aldersgruppen over 60 år. Stadig flere eldre og funksjonshemmede bor i egne eller spesielt tilrettelagte boenheter uten døgnkontinuerlig vakt. Disse medlemmer ser med bekymring på denne utviklingen at så mange eldre omkommer i brann og krever at det blir utviklet en brannsluknings-, varslings- og redningsstrategi for alle disse boligene som sikrer beboerne på en mer tilfredsstillende måte enn i dag. Sikkerhet koster penger, men penger og tap av menneskeliv må aldri etter disse medlemmers mening være forhold som blir satt opp imot hverandre.

4. INTERNASJONAL UTVIKLING

4.1 Sammendrag

EØS-kravet om fri bevegelse av produkter er av stor betydning på brann- og eksplosjonsvernområdet. Kravene i EUs "Nye metode for regulering av helse, miljø og sikkerhet" som innebærer at konstruksjons- og produksjonskontrollen med direktivregulerte produkter (såkalt førmarkedskontroll) skal utøves av produsenten selv og/eller uavhengige tekniske kontrollorganer og ikke av offentlige myndigheter, har medført en viktig endring på et tilsynsområde hvor offentlige tilsynsmyndigheter tradisjonelt har vært sterkt engasjert. Et eksempel her er trykkpåkjent utstyr som skal benyttes i store industrielle anlegg for brannfarlig vare.

Den nye metode forutsetter at oppfyllelse av kravene i harmoniserte standarder innebærer oppfyllelse av direktivenes grunnleggende sikkerhetskrav. Viktige deler av den detaljerte tekniske normeringen er således flyttet over til private organer, de nasjonale og internasjonale standardiseringsorganisasjonene. Det er derfor viktig at myndighetene er representert i standardiseringsarbeidet og at ressursene settes inn på de områder som er av størst sikkerhetsmessig betydning for Norge.

Brann- og eksplosjonsvernområdet blir også berørt av de generelle direktivene på arbeidsmiljø- og ytre miljøområdet som hører under flere forskjellige departementers og etaters forvaltningsområde. Et viktig eksempel er EUs storulykkesdirektiv (Seveso II).

Et annet viktig område er det som innen EU defineres som "Civil Protection" og som omfatter områder innen det norske forvaltningssystemet som hører inn under både brann- og eksplosjonsvernmyndighetene

og sivilforsvarsmyndighetene. Dette nødvendiggjør et nært samarbeid mellom disse myndighetene.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader.

5. FORSKNING OG UTVIKLING

5.1 Sammendrag

Branner og eksplosjoner medfører store kostnader for samfunnet, både med hensyn til skadeforebyggende og reparerende tiltak. Departementet ønsker i den forbindelse å se nærmere på ulike kostnadskategorier, kartlegge disse og se på hvordan disse påvirker hverandre. Dette vil kunne gi en bedre bakgrunn for å finne frem til de strategier og tiltak som bør prege den samlede innsats på brann- og eksplosjonsvernområdet. Departementet ønsker også å rette økt fokus på samfunnsmessige sektorovergrepene aspekter ved brann og eksplosjon. Erfaring fra granskning av branner viser at de menneskelige faktorer spiller en stor rolle som årsaksfaktorer til branner og eksplosjoner. FoU-virkosomheten på dette området vil derfor bli styrt mer over på humaniora (adferd, sosiologi, befolkningsstruktur og -trender) enn tidligere.

Videre har departementet gjennom Norges forskningsråd etablert et strategisk forskningsprosjekt for risiko- og sikkerhetsforskning. Prosjektet vil bli sentralt også for den tverrfaglige forskningen som bør gjennomføres på brann- og eksplosjonsvernområdet. Gjennom resultatene fra den samlede FOU-aktiviteten på området vil departementet kunne få ny viten som kan komme til nytte både med hensyn til regelverksutvikling, informasjon og holdningsskapende arbeid for de ulike samfunnsgrupper og individer som er spesielt utsatt med hensyn til brann.

5.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er av den oppfatning at meldingen har en meget lav miljøprofil. Det står ingenting om hva slags gifter omgivelsene blir utsatt for når en brann blir slukket med f.eks. skum og hvilke konsekvenser dette har for miljøet med tanke på nedbrytningstid og andre skadevirkninger på miljøet. Dette dreier seg om store mengder kjemikalier som blir brukt i et oppdrag.

Disse medlemmer vil også påpeke at stortingsmeldingen tar hensyn til det åpenbare behovet for forskning spesifikt på bruk av kjemikalier og et miljøperspektiv.

Disse medlemmer ønsker at Regjeringen skal utrede bruk av annen ny teknologi som ikke inneholder giftige kjemikalier, og vurdere effektiviteten og sikkerheten oppmot det utstyret vi bruker i dag. Det finnes for eksempel teknologi som bruk av vanntåke, som har en mer skånsom effekt på miljøet.

6. FASTSETTING AV NYE NASJONALE MÅL

6.1 Sammendrag

På bakgrunn av de erfaringer som er gjort, og de utviklingstrekk og utfordringer som er beskrevet ovenfor vil departementet foreslå nye nasjonale mål på brann- og eksplosjonsvernområdet for de kommende fem år. De nye nasjonale mål viderefører de grunnleggende strategier som satsing på forebyggende tiltak og informasjon, bedre ressursutnyttelse og samarbeid samt krav om systematisk oppfølging av brann- og eksplosjonsvernarbeidet i virksomheter med storulykkespotensial.

Virkemidlene vil også bli videreutviklet for at myndighetene skal få best mulig effekt av de tiltakene som blir satt inn. Det vil bli gjennomført særskilte tiltak for å styrke det forebyggende arbeid, blant annet gjennom å utnytte de muligheter som ligger i forslaget om at brann- og eksplosjonsvernområdet og elektrisitets- og produktsikkerhetsområdet samles i én etat. På sikt vil det dessuten kunne forventes effekter av bedre samordning på regionalt og lokalt nivå. Det vil fra sentralt nivå bli fokusert på å bidra til endringer i de kommunale brannvesens ressursbruk, organisering og arbeidsmetodikk. Informasjonsvirksomheten mot spesielt brannutsatte grupper og industri vil også bli intensivert, samordnet og mer spisset inn mot de aktuelle målgrupper enn tidligere.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at departementet foreslår nye nasjonale mål på brann- og eksplosjonsområdet for perioden 2001-2005 med bakgrunn i evalueringen av resultatene gjennom 90-årene.

Komiteen merker seg at de nye nasjonale målsettingene er formulert ut fra en målsetting om å plassere Norge på et bedre nivå i europeisk sammenheng når det gjelder brannulykker.

Komiteen støtter målsettingen om en 0-visjon når det gjelder ulykker med mange omkomne i enkeltstående branner og eksplosjoner eller ulykker forbundet med transport av farlig gods.

Komiteen er også enig i at det gjennomsnittlige målet for antall omkomne i bygningsbranner skal være en betydelig reduksjon i antall omkomne i forhold til gjennomsnittet for siste halvdel av 90-tallet.

Komiteen forutsetter at "en betydelig reduksjon i antall omkomne" er en konkretisert målsetting som er egnet for senere resultatmåling.

Komiteen er enig i at de samme målene også skal gjelde for reduksjon i materielle og økonomiske tap som følge av branner.

Komiteen ser det i denne sammenheng som nødvendig for måloppnåelse med en strukturell gjennomgang av det samlede regelverket på brann- og eksplosjonsvernområdet.

Komiteen vil understreke betydningen av forebyggende tiltak og at informasjons- og inspeksjonsar-

beidet bør intensiveres. Gjennom økt informasjon må man oppnå mer brannsikker adferd hos boligeiere.

Komiteen har merket seg at rundt 20 pst. av alle boligbranner er forårsaket av åpen ild, mens inntil 50 pst. av boligbrannene kan være forårsaket av feil i elektriske anlegg eller feil bruk av elektrisk utstyr. Det er dessuten et stort problem at røkvarslere ofte ikke fungerer pga. tomme batterier. Økt informasjon for mer brannsikker adferd hos folk er derfor av avgjørende betydning for å få ned antall branner i Norge.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at evaluering av målene i dette kapitlet viser at det er et stykke igjen når det gjelder de mål man satte seg for ti år siden. Det gjelder ikke minst antall drepte. Dette medlem mener at det viktigste i alt arbeid med å slokke branner er å redde liv. Selv om det økonomiske skadeomfanget er for høyt i Norge, bør arbeidet med å forhindre at branner oppstår og slokke dem, først og fremst rettes inn på å redusere risikoen for at mennesker dør eller blir invalidisert. Arbeidet for å redusere antallet branner i Norge må ledes av en "nullvisjon", nemlig at ingen skal bli drept eller varig invalidisert som følge av brann. En slik visjon er analog til den som finnes for trafikkulykker.

7. ADMINISTRATIVE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER

7.1 Sammendrag

Branner og eksplosjoner utgjør et betydelig samfunnsproblem med store menneskelige lidelser i tillegg til de økonomiske tap. Sett i forhold til problemets dimensjon kan det derfor forsvares å sette inn betydelige ressurser for å motvirke dette. I utgangspunktet forutsetter imidlertid ikke forslagene i meldingen at den offentlige innsatsen på brann- og eksplosjonsvernområdet skal ha en vesentlig større økonomisk ramme enn i dag. I budsjettssammenheng vil departementet allikevel komme tilbake til Stortinget dersom det skal settes i verk særskilte satsninger som vil kreve økte bevilgninger.

Det kan være vanskelig på kort sikt å måle resultatene av tiltak på dette området. Det er imidlertid klare indikasjoner på at samfunnsgevinsten av de samlede tiltakene på brann- og eksplosjonsvernområdet i et enkelt år eller over en periode langt overstiger kostnadene. Det forutsettes derfor at det skal være mulig å måle en del resultater av innsatsen ved meldingsperiodens utløp, selv om de samlede virkninger av innsatsen først synliggjøres over et lengre tidsperspektiv enn fem år, som er meldingens tidsramme.

7.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk

Venstreparti vil påpeke at ambisiøse mål krever mer penger.

Disse medlemmer mener også at risikoen for større ulykker og brann er sterkt tilstede i moderne samfunn. Derfor er det riktig at myndighetene tar konsekvensene av dette. Dette vil medføre noe økte utgifter til forebygging, akuttberedskap og kontroll. Samfunnsregnskapet vil imidlertid gå i pluss selv om en ulykke som ikke hender ikke synes i noe budsjett. Redusert menneskelig lidelse er uansett verd prisen økt sikkerhet koster. Disse medlemmer legger vekt på at brannfolk på vakt har den kompetanse og det utstyr som er nødvendig. Meldingen påpeker at å bedre kompetansen og utrustningen gir samfunnsmessige gevinster. Et problem er at denne gevinsten ikke realiseres, først og fremst fordi kommunene ikke ser seg i stand til å bevilge de midler som er nødvendig. En bedret kommuneøkonomi kan dermed bidra til at denne gevinsten oppnås. Økt utdanningskapasitet, blant annet ved Norges brannskole, kan kreve økte bevilgninger. I tillegg bør ansatte gis bedre muligheter til etter- og videreut-

danning, blant annet ved å gi dem gode muligheter for å utdanne seg til branningeniører.

8. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Stortinget ber Regjeringen opprettholde TKT-distrikt som i dag.

9. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 41 (2000-2001) - om brann- og eksplosjonsvern - vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 7. juni 2001

Berit Brørby
leder

Torbjørn Andersen
ordfører

Erna Solberg
sekretær